

Myllymäki Leena

VOIMAA JA VOIMAANTUMISTA

**Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen
arviointia 11/2010 -10/2011**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tammikuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieska	Aika Tammikuu 2012	Tekijä Leena Myllymäki
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysala		
Työn nimi VOIMAA JA VOIMAANTUMISTA Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishankkeen arviointia 11/2010-10/2011		
Työn ohjaaja Kaija Koivusaari	Sivumäärä 43+3	
Työelämäohjaaja Virpi Kujala		
<p>Opinnäytetyö oli osa Sininauhaliiton koordinoimaa Pohjanmaan päihde- ja mielenterveyskuntoutujien vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanketta, joka toteutettiin Alajärvellä ja lähikunnissa vuosina 2009-2011. Tutkimuksessa olivat mukana Järvi-Pohjanmaan psykososiaaliset palvelut, Ähtärin Toimela ry, Alajärven Päiväkeskisyhdistys, Alajärven Evankelisluterilainen seurakunta ja Alajärven Helluntaiseurakunta. Ne edustivat julkisia palveluja, järjestöjä ja seurakuntia.</p> <p>Työ on kvalitatiivinen, laadullinen tutkimus johon on yhdistetty kvantitatiivinen kyselylomake. Tutkimustuloksia analysoitiin fenomenologisella menetelmällä, jossa on tärkeää merkitysten ymmärtäminen teoreettisen viitekehyksen avulla.</p> <p>Työn aiheena oli arvioida Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toimintaa ja tutkimusajankohta oli marraskuun 2010 ja lokakuun 2011 välinen aika. Aineiston kokoaminen suoritettiin kyselylomakkeella kaikilta ja teemahaastatteluna kolmelta toimijalta, jotka edustivat julkista palvelua, järjestöjä ja seurakuntia. Tutkimuskysymyksinä olivat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Minkälaisia valmiuksia Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanke on tuonut alueen vertaistukitoimintaan ?2. Millaisia haasteita vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toiminnassa on ollut? <p>Tutkimustulokset osoittivat, että kehittämishanke toi uusia valmiuksia alueen vertaistukitoimintaan. Hankkeen aikana syntyi toimijoista koostuva tukitiimi, neljä vertaistukiryhmää aloitti toimintansa ja alueella järjestettiin vertaisryhmäohjaaja- ja tukihenkilökoulutus. Haasteista tuli esille ajan löytäminen toimintaan ja se, että ei tunneta vielä toisen toimintatapoja. Myös vapaaehtoisen ja ammattilaisen arvostaminen ja rajat nousivat keskusteluun.</p>		

Asiasanat

dialogisuus, kolmas sektori, kristillinen vertaistukitoiminta, verkostoituminen, vertaistukitoiminta

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date January 2012	Author Leena Myllymäki
Degree programme Social Services		
Name of thesis POWER AND POWERMENT Evaluation of Ostrobothnian rehabilitation peer support network during November/ 2010 – October/2011		
Instructor Kaija Koivusaari	Pages 43 + 3	
Supervisor Virpi Kujala		
<p>This scholarly thesis was part of the project of the Ostrobothnian drug- and mental health rehabilitation peer support network. The project was coordinated by Sininauhaliitto. The project was realized in Alajärvi and in its neighbouring municipalities during the years 2009-2011. The research participants were the psycho-social services of Järvi-pohjanmaa, Ähtärin Toimela ry, Alajärvi Day Center Association, the Evangelical Lutheran Church of Alajärvi as well as the Pentecostal church of Alajärvi. These represented the public services and organizations as well as the churches.</p> <p>The thesis was a qualitative research including a quantitative questionnaire. The researches were analyzed by phenomenological methods which are important for understanding the meaning through the theoretical reference frame. The subject of the thesis was to evaluate the activities of the development project of Ostrobothnian peer action network. The research was carried out between November 2010 and October 2011. The data was collected with a questionnaire sent for all participants and through interviews with three representatives of the public services, organizations and the church. The research questions were:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Which abilities were brought to the peer support sector by the Ostrobothnian peer action network development project? 2. Which challenges appeared during the activities of the Ostrobothnian peer action network development project? <p>The results of the research showed that the development project brought new abilities to the sector of peer support. During of the project supporting team, consisting of actors, four peer groups and mentor trainings as well as supporter trainings, was set up to work in the area. What was found challenging was finding time for the activities and not knowing the others ways of acting. Also the appreciation of volunteers and professionals as well as the limits were discussed.</p>		
Key words Christian peer support, dialogue, network, peer support, the third sector		

ESIPUHE

Taakse jäänyt vuosi 2011 julistettiin Euroopassa vapaaehtoistyön vuodeksi, jolla haluttiin nostaa näkyville monipuolinen ja laaja vapaaehtoistyö. Vuoden aikana erilaisissa tapahtumissa tuotiin esille sen merkitystä ja vaikuttavuutta ja innostettiin ihmisiä mukaan eri järjestöjen ja seurakuntien vapaaehtoistyöhön.

Merkittävää oli, että Tasavallan presidentti Tarja Halonen jakoi ensimmäistä kertaa Suomen demokratiapalkinnon viidelle ansioituneelle vapaaehtoistyön toimijalle vapaaehtoistyön juhlaseminaarissa. Palkittavina oli yksittäisiä toimijoita ja yhdistyksiä. Tämäkin osoittaa, että vapaaehtoistyön arvostus on nousussa ja sillä on merkittävä osa Suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tämän mielenterveys- ja päihdekuntoutujien vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanketta käsittelevän opinnäytetyön tilaaja Sininauhaliitto täytti tänä vuonna 75 vuotta. Juhlavuoden kampanjatunnukseksi oli valittu särkynyt sydän ja teemaksi ”vahvinkin meistä voi murtua”. Niillä haluttiin tuoda esille, että kukaan meistä ei ole suojassa elämän kolhuilta ja että meidän kaikkien yhteisvastuullisuus lähimmäisistämme on tärkeää.

Lähimmäisyydestä on aina kysymys, kun autamme ja tuemme heitä, jotka ovat saaneet elämän kolhuja monista eri syistä. Sillä ei ole merkitystä, onko toimija julkisen puolen ammattilainen, järjestön vertainen tai seurakunnan vapaaehtoinen.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT	3
2.1	Tämänhetkinen tilanne Suomalaisessa yhteiskunnassa	3
2.2	Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma	4
3	SININAUHALIITTO	6
4	KOLMAS SEKTORI	8
4.1	Ensimmäinen ja toinen sektori	8
4.2	Kolmannen sektorin määrittelyä	8
5	VERTAISTUKITOIMINTA	10
5.1	Historiaa	10
5.2	Sisällön määrittelyä	11
5.3	Kristillinen vertaistukitoiminta	12
6	VERKOSTOTYÖ JA DIALOGISUUS	15
6.1	Verkostotyön periaatteita	15
6.2	Dialogisuus	16
7	POHJANMAAN VERTAISTUKITOIMINTAVERKOSTON KEHITTÄMISHANKE	17
8	KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTITUTKIMUS	20
8.1	Tutkimuksen tavoitteet	20
8.2	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen luotettavuus	21
9	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	24
9.1	Tutkimuksen kulku	24
9.2	Tutkimusaineisto ja käsittely	25
10	TUTKIMUSTULOKSET	27
10.1	Valmiuksia alueen vertaistoimintaan	27
10.1.1	Erilaiset vertaistukiryhmät	30
10.1.2	Vertaistukiryhmäohjaajien ja -tukihenkilöiden koulutus	31
10.2	Kehittämishankkeen haasteista	33
11	POHDINTAA	37
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kansalaisyhteiskunta, kolmas sektori, vertaisuus ja verkostoituminen ovat käsitteitä, jotka ovat tulleet mukaan viimeisen 15 vuoden aikana, kun puhutaan yhteiskunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä. Ne ovat mukana myös sosiaali- ja terveysministeriön kansallisessa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa, jonka tavoitteena on vahvistaa mielenterveys- ja päihdeasiakkaan asemaa, edistää mielenterveyttä ja päihteettömyyttä ja painottaa avo- ja peruspalveluja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

Entisen Mielenterveysseuran johtajan Pirkko Lahden mielestä arvot ovat koventuneet ja nyky-yhteiskunnan suuret vaatimukset työelämässä vaikeuttavat entistä enemmän mielenterveyskuntoutujien sijoittumista yhteiskuntaan. Mielenterveyspalveluiden laitoshoidtoa vähennettiin, mutta avohuoltoa ei taas kehitetty riittävästi ja näin monet mielenterveyskuntoutajat kokevat yksinäisyyttä, koska heiltä puuttuu arjen tuki ja sosiaaliset verkostot. (Lahti 2008, 50-51.) On nähtävillä, että päihteiden käytön arkipäiväistyminen on tuonut lisää päihdehaittoja yhteiskuntaamme ja ne kulkevat usein käsi kädessä mielenterveysongelmien kanssa. Joukossamme on yhä enemmän mielenterveys- ja päihdeongelmaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat julkista sosiaali- ja terveystoimesta järjestettävää ammatillista hoitoa ja terapiaa, mutta myös henkistä, hengellistä ja sosiaalista tukea selviytyäkseen elämässään.

Vuonna 2009 syksyllä alkanut ja kaksi vuotta kestävä Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanke haluaa vastata näihin haasteisiin kehittämällä alueen vertaistukitoimintaa ja luomalla verkostoja tueksi päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Mukana ovat alueen julkinen sosiaali- ja

terveystoimi, alan järjestöjä ja paikallisseurakunnat. Kehittämishankkeen koordinoiva taho on Sininauhaliitto, joka on kristillistä päihdetyötä tekevien järjestöjen liitto. Sininauhaliiton kristillisen vertaistoiminnan kehittäjä, KM Virpi Kujala toimii hankkeen koordinaattorina ja yhtenä kouluttajana. Hankkeen tavoitteena on, että koulutusten, tiedon tuottamisen ja verkostoitumisen avulla lisätään kiinnostusta vertaisryhmätoimintaan sekä vahvistetaan vertaistoimijoiden osaamista ja valmiuksia toimia ryhmänohjaajina. (Tuulensuu 2010.)

Sininauhaliitto haluaa tilaamallaan tutkimuksella arvioida hankkeen toimintaa ja sille asetettujen tavoitteiden onnistumista. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on arvioida mukana olevien toimijoiden näkökulmasta, millaisia valmiuksia tämä kehittämissanke on antanut vertaistoiminnan eri työmuotoihin ja mitä haasteita tässä verkostoitumishankkeessa on ollut.

Opinnäytetyössä tarkastellaan ensin kolmatta sektoria ja vertaistoimintaa sekä verkostoitumista teoreettisista viitekehyksistä käsin ja tutkimuksessa mukana olevat toimijat määrittelevät vertaistoimintaa omin sanoin.

Tutkimuksen tarkoituksena on hakea vastuksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Minkälaisia valmiuksia Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämissanke on tuonut alueen vertaistukitoimintaan ?
2. Millaisia haasteita vertaistukitoimintaverkoston kehittämissankeen toiminnassa on ollut?

2 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT

Tässä kappaleessa käsitellään mielenterveys- ja päihdepalveluiden tämänhetkistä tilaa ja tulevaisuuden suunnitelmia yhteiskunnassamme. Valtakunnallinen tulevaisuuden strategia tukee tämän tyyppistä toimintamuotoa, jota Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanke edustaa.

2.1 Tämänhetkinen tilanne Suomalaisessa yhteiskunnassa

Länsimaissa mielenterveyshäiriöt aiheuttavat yli viidenneksen (20%) kaikista terveyteen liittyvistä haitoista ja Suomessa noin 100 000 henkilöä sai eläkettä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi vuonna 2001. Kansaneläkelaitoksen vuonna 2002 myönnettyistä työkyvyttömyyseläkkeistä 40%:ssa syynä ovat mielenterveyden häiriöt. Suomessa aikuisten ja lasten psyykkiset oireet ovat yhtä yleisiä kuin muissa länsimaissa. Vakavat masennustilat on varsin yleisiä, ja niitä arvioidaan olevan noin 9 %:lla suomalaisista, ja noin 2 %:lla on varsinaisia mielisairauksia, psykooseja. Mielenterveyshäiriöiden ehkäisy ja hoito on kehittynyt Suomessa huomattavasti, mutta edelleen on puutetta avohoidon palveluista, ja ne jakautuvat maassamme epätasaisesti. (Lönngvist 2005.)

Terveyteen vaikuttavista haitoista alkoholin liikkäyttö on yksi tärkeimmistä tekijöistä. THL:n julkaiseman oppaan (2009) mukaan alkoholilla on vaikutusta jopa yli 60 erilaiseen terveysongelmaan ja kuoleman vaara liikaa alkoholia käyttävillä on kaksin- tai kolminkertaistunut verrattuna muuhun väestöön.

Vuonna 2007 työikäisiä (15-64v) ihmisiä kuoli alkoholin käytön seurauksiin noin 1800 ihmistä, joista miehiä oli 1425 ja 30 %:ssa itsemurhatapauksista on tehty alkoholin vaikutuksen alaisena. (Aalto & Seppä 2009.)

Päihdesairaanhoidtaja Jan Holmberg sanoo, että yhteiskuntamme on muuttunut viimeisen sadan vuoden aikana. Yhteisölliset arvot ovat väistymässä ja narsistinen elämäntyylin ihannointi on tavallista, jossa tärkeintä ovat yksilön nautinnot, ja vapaudet. Näin myös päihteiden käyttö koetaan yksilölliseksi oikeudeksi välittämättä, mitä seurauksia siitä on. Kun yhteiskunnan rakenteet ovat muuttuneet ja perheiden ja yhteisöjen tuki on vähentynyt, yksilön on vaikeampi kasvaa vahvaksi persoonaksi. Näin mieli voi horjua, ja alkoholinkäyttö voi lisääntyä ja tuottaa ongelmia. (Holmberg 2010, 12-13.)

Lundin mukaan mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyy syrjäytyminen, ja syrjäytymiseen köyhyys ja toivottomuus. Päihteet voivat olla syy tai seuraus; ongelmat liittyvät toisiinsa ja ne kasautuvat. Syrjäytymisellä tarkoitetaan sitä, että yksilön on vaikea liittyä normaaliin yhteiskuntaan. Ennen ongelmat koskivat pääasiassa miehiä, mutta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana naisten alkoholinkäyttö on lisääntynyt ja näin ongelman vaikutukset ulottuvat perheisiin, ja sitä kautta myös lapsiin suuremmissa määrin kuin aikaisemmin. (Lund 2006, 9-10.)

2.2 Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2009 asiantuntijaryhmän ehdotuksen mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015, koska on todettu, että nämä ongelmat ovat hyvin suuri kansanterveydellinen ja -taloudellinen ongelma yhteiskunnassa. Mieli 2009-työryhmän valmisteleva suunnitelma on ensimmäinen kansallinen suunnitelma, jossa halutaan kehittää

mielenterveys- ja päihdeongelmia ennaltaehkäisyä ja hoitoa yhdessä, kun tähän saakka päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat olleet erillään. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Suunnitelmassa lähdetään liikkeelle ennaltaehkäisevästä työstä sekä halutaan kehittää palveluiden ja hoidon laatua ja siinä painotetaan ns. matalan kynnyksen joustavia palveluja, joihin asiakkaan on helppo hakeutua ilman lähetettä. Palvelut olisivat suunnitelmien mukaan jokaisella riittävän lähellä. Suunnitelmassa painotetaan myös sitä, että päihde- ja mielenterveyspalveluita hakevaan tulee suhtautua samalla vakavuudella kuin somaattisen puolen palveluita hakevaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Yhtenä merkittävänä uutena asiana on suunnitelmaan kirjattu kolmannen sektorin kokemusasiantuntijoiden ja vertaistoimijoiden mukaan ottaminen mielenterveys- ja päihdetyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tällä tavoin luodaan keino, jolla vahvistetaan asiakkaan asemaa mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Paikkakunnalle tai tietylle alueelle voidaan perustaa mielenterveysyhdistys, johon heitä kutsutaan keskustelemaan alueen palveluiden kehittämisestä. Kokemusasiantuntijat voivat toimia vertaisryhmissä, kuntoutuksessa ja olla suunnittelemassa palveluita. Näin he voivat tuoda kokemuksensa palvelujen käyttäjän näkökulmasta käsin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

3 SININAUHALIIITTO

Sininauhaliitto on 87:n kristillistä päihdetyötä tekevän järjestön keskusliitto. Se palvelee diakoniselta arvopohjalta jäsenyhteisöjään, kristillisiä kirkkoja ja seurakuntia sekä tekee yhteistyötä yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. Toiminnan tavoite on ehkäisevän päihdetyön lisääminen, päihdehaittojen ja syrjäytymisen vähentäminen sekä riippuvuuksista toipuminen ja elämän eheytyminen. Sininauhaliiton toimipiste, Sininauhatalo sijaitsee Oulunkylän kaupunginosassa, Metsälässä noin 7 km Helsingin keskustasta pohjoiseen. (Sininauhaliitto 2011.)

Sininauha-aate tuli Suomeen 1880-luvulla Yhdysvalloista, jonne Irlannissa Francis Murphyn joutui alkoholin väärinkäytön takia vankilaan. Siellä hänen elämäänsä tuli suuri elämänmuutos; hänestä tuli kristitty. Kun Francis Murphyn vapautui vankilasta, niin hän alkoi tehdä raittiustyötä ja sinisestä nauhasta tuli merkki niille, jotka olivat päättäneet tehdä raittiyslupauksen. Vaikka nauhan käyttö ja sininauha-aate levisi jo 1880-luvulla Suomeen, vasta vuonna 1936 perustettiin Sininauhaliitto, johon vahvasti vaikutti rovasti M.I. Kuusi ja hän oli ensimmäinen matkasihteeri. Vuonna 1984 perustettiin päihdejärjestöjen keskusliitto. Taustalla oli se, että oli huomattu, että päihdesektorilla on paljon kristillisiä järjestöjä ja ne tarvitsivat yhteistä toimintaa. Järjestöt perustivat yhteistoimikunnan, joka kääntyi Sininauhaliiton puoleen ja pyysi, että se muuttaisi toimintansa keskusliitto-organisaatioksi. (Sininauhaliitto 2011.)

Liiton toimintaan kuuluu tutkimus- ja kehitystyö, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja jäsenyhteisöjen tukeminen, tiedottaminen sekä toiminnan arviointi. Sininauhaliitolla on myös julkaisutoimintaa. Näillä toimilla liitto etsii uusia päihdetyön toimintatapoja levittää tietoa erilaisista riippuvuuksista sekä

niistä toipumiseen hoito- ja ryhmätoimintamalleja. Jäsenjärjestöilleen liitto tuottaa asiantuntijapalveluita, mm. talouteen ja yhdistystoimintaan liittyvää neuvontaa, sekä koulutusta ja virkistystä. Työhyvinvointiin liittyvällä toiminnalla Sininauhaliitto kannustaa jäsenjärjestöjään huolehtimaan työntekijöistään. Liitto voi tarjota asiantuntijapalveluita myös muille kuin jäsenjärjestöille, koska liitolla on laaja asiantuntijuus eri ryhmien päihdeongelmien ja muiden riippuvuuksien hoidosta ja kuntoutuksesta. (Sininauhaliitto 2011.)

Vertaistyö on todettu toimivaksi toimintamuodoksi koko ajan kasvavien päihdeongelmien kohtaamisessa. Sininauhaliiton Kristillinen vertaistoiminnan kehittämisen (Krive) tavoitteena on vahvistaa kristillistä vertaistyötä Sininauhaliiton järjestöissä ja seurakunnissa tarjoamalla tietoa ja tukea kohderyhmille tietopankin, koulutuksen, verkostoitumisen ja muiden toimenpiteiden avulla. Toiminta suuntautuu erityisesti Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen työntekijöille ja vapaaehtoisille, seurakuntien työntekijöille ja vapaaehtoisille sekä kristillistä toipumistyötä tekevien muiden järjestöjen henkilöille. Toiminta saa avustusta Ray:ltä, ja Sininauhaliiton tehtävänä on koota monitoimijaisia verkostoja yhteistyöhön vertaistoiminnan kehittämiseksi ja lisäämiseksi sekä toimia asiantuntijana vertaisryhmien ja kristillisen toimintaan liittyvissä kysymyksissä. (Muurtamo, 2011.)

4 KOLMAS SEKTORI

Yhteiskuntamme toimintoja jaetaan eri sektoreihin, ja kaikilla on oma tehtäväkenttensä. Vertaistukitoiminta asettuu kolmannen sektorin kentälle, joka käsitteenä on vielä melko uusi, joten sitä on tarpeen tarkastella hieman lähemmin eri näkökulmilta.

4.1 Ensimmäinen ja toinen sektori

Nykyään käsite kolmas sektori on jo löytänyt paikkansa yhteiskunnallisessa keskustelussa, mutta mitä tarkoitetaan sillä toisella sektorilla. Helanderin mukaan ensimmäisellä sektorilla tarkoitetaan yksityistä sektoria, josta nykyään puhutaan markkinoina. Hän on kuitenkin sitä mieltä, että kaikki yksityinen toiminta, kuten sopimustoiminta ja muunlainen vuorovaikutus ei tapahdu markkinoilla. Toisesta sektorista puhuttaessa tarkoitetaan julkista sektoria ja usein sitä vastaavana käsitteenä käytetään valtiota, mutta Helander on sitä mieltä, että parempi käsite on julkinen sektori, koska valtion lisäksi kunnat järjestävät toisen sektorin toimintoja nykyään yhä vahvemmin. (Helander 1998, 22-24.)

4.2 Kolmannen sektorin määrittelyä

Helanderin mukaan kansainvälisissä tutkimuksissa käsitteelle kolmas sektori on monia kuvaavia synonyymeja. Näitä ovat esimerkiksi termit; voittoa tavoittelematon, riippumaton, hyväntekeväisyys, vapaaehtoinen ja aatteellinen, ei julkinen sektori. Suomessa käytetään eniten käsitettä kolmas ja epävirallinen sektori. (Helander 1998, 34-35) Konttisen mukaan kolmas tarkoittaa yleisimmin

kansalaisyhteiskunnan järjestöjä tai säätiöitä. Hänen mielestään kolmatta sektoria kuvaa sellaiset määritelmät kuin; ei-voittoa tavoitteleva kansalaistoiminta ja vapaaehtoisuus. Kansalaistoiminta on aatteellista, arvo- ja intressiperustalta lähtevää hyvin erilaisten ja erikokoisten organisaatioiden toimintaa. Yleisesti niihin luetaan mm. avustusjärjestöt, urheiluseurat, kirkot, ammatilliset järjestöt ja erilaiset hyvinvointiorganisaatiot. (Jyväskylän yliopisto 2011.) Lundin (2005) mukaan muutos tapahtui nopeasti 1990- luvun laman seurauksena, jolloin valtiojohtoinen sosiaali- ja terveyspalveluiden rakentamiselle tulivat rajat. Jo silloin alkoi vahvistua kolmannen sektorin kansalaistyö myös päihde- ja mielenterveysongelmaisten parissa. Julkiset palvelut vetäytyvät Lundin mielestä silloin vastuustaan syrjäytyneiden parista. (Lund 2005,13 -15.)

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiassa, Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020, otetaan esille kolmas sektori, koska se edistää terveyttä ja hyvinvointia ehkäisemällä ongelmia ja kehittämällä uusia toimintamalleja. Strategian tavoitteena on viranomaisten ja järjestöjen yhteinen toiminta päämääränä kansalaisten osallisuuden tukeminen ja vahvistaminen. Ohjelmassa luvataan turvata järjestöjen asema sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisessä, ja taloudellisesti se tapahtuu mm. Raha-automaattiyhdistyksen varoilla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

5 VERTAISTUKITOIMINTA

Nyky-yhteiskunnassa vertaistukitoiminta on hyvin tuttu käsite, oli kysymys melkein mistä vaan sairaudesta, vammasta tai elämän kriisistä. Sillä on oma historiansa ja se on tärkeää tuntea ymmärtääkseen tätä hetkeä. Kristillisessä vertaistoiminnassa otetaan huomioon myös ihmisen hengelliset tarpeet, kuten tässä Sininauhaliiton vertaistukityön kehittämishankkeessa on tavoitteena.

5.1 Historiaa

Ymmärtääksemme tämän hetken vertaistukitoimintaa, tulee meidän tarkastella kansalaisaktiivisuuden historiaa ja palata hetkeksi ajassa 1800-luvun lopulle. Silloin yhteiskunnassamme oli hyvin erilaista kuin tänä päivänä. Haasteita olivat Venäjän ja Ruotsin kielen asemaan liittyvät kysymykset, Venäjä ja siihen liittyvät suomalaisten erilaiset näkemykset valtiollisista suhteista, ja myös työväen ja kapitalismin luokkaristiriidat. Tällaisessa kontekstissa nähdään suomalaisen kansalaisaktiivisuuden syntyneen, kun oli tarve muutokseen ja halu ajaa tiettyjen ryhmien etuja ja oikeuksia. Samaan aikaan sivistystä korostava fennomanian nousu loi monia raittiusyhdistyksiä, naisyhdistyksiä, sekä nuorisoseuroja ja ompeluseuroja. Silloin voitiin puhua kansalaistoiminnasta, kun alempiin sosiaaliluokkiin kuuluvat alkoivat toimia aktiivisesti yhteiskunnan hyväksi. Myös vapaaehtoinen sosiaalityö sai alkunsa, kun perustettiin monia järjestöjä, kuten kaupunkilähetyksiä ja sisälähetysyhdistyksiä. Näin vapaaehtoistyö vahvistui ja syntyi yhteistyö valtion ja kuntien kanssa, joka oli jo muissakin Pohjoismaissa jo tavallinen käytäntö.

Esimerkiksi naisyhdistykset osallistuivat köyhäinhoidon järjestämiseen sekä Pelastusarmeija ja kaupunkilähetykset tekivät sellaista avustustyötä, jota voidaan pitää valtiollisena ja kunnallisena toimintana. (Nylund & Yeung 2007, 41-43.)

5.2 Sisällön määrittelyä

Vertaistukitoiminnaksi määritellään toimintaa, jossa samoja asioita kokeneet ihmiset kokoontuvat yhteen vapaamuotoisesti tai organisoidusti. He jakavat kokemustietoa ryhmässä, jossa vallitsee tasavertaisuus ja luottamus. Kokoontumisien tavoitteena on jakaa keskinäistä tukea vertaisten kanssa, ja tätä kautta edistää mukana olevien jäsenten hyvinvointia ja selviämistä arjessa. Vertaistukitoiminta on voimaannuttavaa, jolloin toiminnassa mukana olevat löytävät itsestään uusia voimavaroja selvitäkseen omassa elämäntilanteessaan. Vertaisuudessa ei olla hoidon kohteena, vaan tasaveroisina toimijoina, ja sillä voi olla joskus suurempi merkitys kuin ammatillisella toiminnalla. Se ei ole kuitenkaan ammattiavun kilpailija, vaan vertaistukitoiminta toimii täydentäjänä ja tukijana asiakkaan mahdollisemman hyvälle selviytymiselle sairauden, kriisin tai muun elämäntilanteen keskellä. (Laimio ym. 2008-2009.)

Vertaistukitoimintaa on tutkittu vähän, koska se on tässä muodossa vielä uutta. Tutkijoidenkin mielestä viimeisen kymmenen vuoden aikana vertaistoiminta on lisääntynyt sosiaali- ja terveysalalla erilaisten ryhmätoimintojen ja verkostojen muodossa. Nykyään ihmisillä on suuri tarve jakaa kokemuksiaan toisten samanlaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa. (Nylund & Yeung 2007, 195.)

Seuraavassa on tähän tutkimukseen osallistuneiden Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishankkeen tukitiimin jäsenten käsityksiä vertaistoiminnasta:

Vertaistoiminta on samanlaisessa elämäntilanteessa olevien henkilöiden tapaamista ryhmässä ja keskustelua ohjaajan kanssa.

Pyyteetöntä kuuntelua, henkistä tukea, rohkaisua, käytännön apua sitä haluaville.

Vertaistoiminta on sellaista toimintaa, johon osallistuu joukko ihmisiä, jotka ovat mahdollisemman samanlaisessa elämäntilanteessa tai joilla on samanlaisia kokemuksia, joita he voivat keskenään jakaa. Vertaistoiminta on näin ollen myös tukea, tietoa ja toivoa antavaa.

Kokemusten jakamista ja niistä oppimista; voimaa ja voimaantumista, mielekästä sisältöä ja tukea elämänhallintaan ja sen eri osa-alueille, toipumisen ja kuntoutumisen suuri mahdollisuus ja tuki. Merkittävä voimavara ihmisen kokonaishyvinnolle. Yhteisten kokemusten ja ajatusten myötä olevaa toveruutta joka antaa ihmisille mahdollisuuden kasvaa.

Mahdollisuus omien tunteiden/kokemusten jakamiseen samaa kokeneiden kanssa.

5.3 Kristillinen vertaistukitoiminta

Koska Sininauhaliitolla on toiminnassaan kristilliset arvot, niin siksi on tarpeen määritellä kristillistä vertaistukitoimintaa tarkemmin. Kristillisen vertaistukitoiminnan pohjana on kristillinen ihmiskäsitys. Siinä kunnioitetaan jokaista ihmistä Jumalan luomana yksilönä ja sitä, että jokaisella elämällä on oma tarkoituksensa. Kristillinen ihmiskäsitys pitää tärkeänä tasa-arvoa ja huolenpitoa, sekä sitä, että ihmisen hengellinen ulottuvuus otetaan henkisen, fyysisen ja sosiaalisen auttamisen rinnalle. (Kujala 2009.)

Kristillisen ajattelussa lähdetään siitä, että me kaikki olemme toistemme lähimmäisiä, ja jokaisen elämässä on jotain rikkinäisyyttä, sairautta, kärsimystä ja syyllisyyttä. Kun ihminen ymmärtää tämän, niin se auttaa ja helpottaa toisen heikkouksien ja vaikeuksien kohtaamista. Kristillisessä vertaistyössä ihmisten yhteydessä koetaan yhteyttä myös Jumalaan ja armon kokeminen vapauttaa syyllisyydestä ja luo toivoa tulevaisuuteen ja antaa uutta voimaa mennä eteenpäin toipumisen tiellä. Silloin kun vertaisryhmässä koetaan aitoa ja arvostavaa kumppanuutta, niin ihminen voi saada sellaista tukea, joka kasvattaa häntä vastuuseen oman elämänsä ja toipumisen suhteen. (Kujala 2009.)

Kristillisten arvojen myönteistä vaikutusta ihmisen kokonaishyvinvointiin tukee myös psykologinen näkökulma. Ojanen (2009) tuo esille anteeksiannon, rukouksen ja pyhän kohtaamisen psykologisia merkityksiä ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Ihmiset, jotka katuva, pyytävät anteeksi ja saavat anteeksi, enemmän elämäntyytyväisyyttä ja elävät onnellisempaa elämää. Sellaisiin ihmisiin suhtaudutaan myös positiivisemmin, kuin tekojaan selittäviin tai kieltäviin ihmisiin. (Ojanen 2009, 142-143.)

Rukouksessa ihminen turvautuu sairauden tai muun vaikean asian kanssa korkeampaan voimaan ja toivoo ylikuonnollisen voiman ilmestyvän. Rukouksen merkitys on kaikkialla maailmassa monelle hyvin tärkeää ja myönteistä ja sitä harjoitetaan paljon. Kun ihmisellä on hätä, niin hän kokee saavansa apua rukouksesta. Psykologiselta kannalta rukoileminen vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin positiivisesti, sillä rukoilevat ihmiset ovat keskimäärin terveempiä ja usein myös muita onnellisempia. Siihen ehkä vaikuttavat terveet elämän tavat, myönteinen elämänasenne ja suuri sosiaalinen pääoma. (Ojanen 2009, 144-145.) Pyhän kohtaaminen merkitsee ihmiselle Jumalan kohtaamista tai se voi olla myös liittyä luontoon tai elämään yleensä. Se on suuremman kohtaamista ja joskus voimakas ja elämyksellinen kokemus. Siihen

liittyy siunauksen tunne ja se luo armollisuutta ja kunnioitusta, joskus myös pelkoakin. Se vaikuttaa ihmiseen positiivisesti ja rauhoittavasti ja se irtaannuttaa ihmistä itsekeskeisyydestä. (Ojanen 2009, 146-150.)

6 VERKOSTOTYÖ JA DIALOGISUUS

Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeessa luodaan uudenlaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja silloin tarvitaan verkostotyön ja dialogisuuden taitoja. Verkostotyötä on tehty Suomessa sosiaali- ja terveyshuollossa jo 1980-luvulta lähtien lähinnä ammatillisissa piireissä, mutta yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on vielä uutta.

6.1 Verkostotyön periaatteita

Nylundin ja Yeangin (2005) mukaan verkostoituminen ei ole suomalaisille yksinpuurtajille aina helppoa ja yhdessä työskentelyä joudutaan harjoittelemaan. Luottamuksellisuus, rauhallinen eteenpäin meno ja hyvä tiedonkulku auttavat luomaan vahvan verkoston. Työskentelyssä pitää olla veturi, joka vie asioita eteenpäin ja verkostoitumisella pitää olla mukana olevien osapuolten toimintaa vahvistava vaikutus. (Nylund & Yeang 2005, 77.)

Verkostot muuttuvat, ne eivät pysy aina samanlaisina, riippumatta onko kysymyksessä kansalaisen perhe, sukusidokset tai työyhteisö. Myös työssä ammattiauttajien verkostot muuttuvat asiakkaan tilanteiden mukaan. Verkostoituessa tapahtuu rajanylityksiä moniammatillisessa yhteistyössä ammattilaisten kesken ja myös ei-ammattilaisten, ns. maallikoiden välillä. Parhaaseen tulokseen päästään, kun yhdessä voidaan löytää oikeat ratkaisut käyttäen jokaisen asiantuntijuutta, myös asiakkaan läheisverkoston tietämystä. (Seikkula & Arnkil 2005, 7-12.)

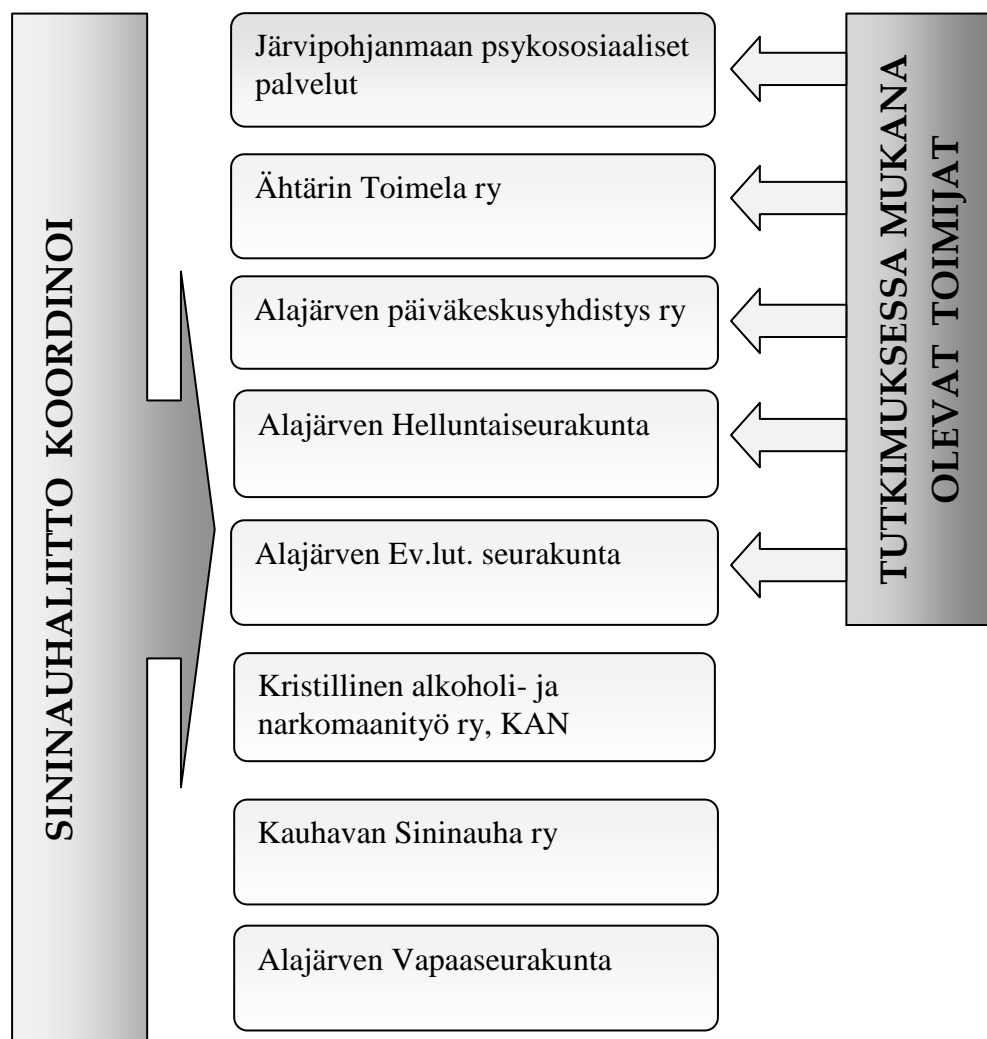
6.2 Dialogisuus

Verkostotyöskentely ei toimi eikä tuota tulosta, jos verkostossa olevien välillä ei ole dialogisuutta, ihmisten välistä kohtaamista. Dialogisuus ei ole vain sanojen ja ajatusten vaihtamista, vaan syvempää ihmisten välistä yhteyttä, jossa puhuja huomioi koko ajan kuulijaansa ja lukee hänen viestejään ilmeistä eleistä. Erityisesti hän kuulee ilmaisujen sisältöjä ja tunneviestejä. (Seikkula & Arnkil 2009, 90-93.)

Oleminen ja moniäänisyys vertaisryhmän vuorovaikutussuhteessa on hyvin tärkeää. Sillä tarkoitetaan sitä, että ryhmässä ei ole yhtä ainoaa oikeata mielipidettä, vaan kaikkien mielipiteet ovat tasavertaisia. Turvallisuus ryhmässä on edellytys dialogiseen keskusteluun, ja se vahvistuu vain ryhmästä saadun arvostuksen kautta. Arvostus kasvaa siitä, että on kyky tarkastella asioita toisen näkökulmasta, ja ryhmän jäsen voi oppia ryhmässä omista ja toisen ajatuksista. Dialogisen vertaisryhmän toiminnan edellytyksiä on se, että jokaisella on samanlaiset oikeudet osallistua ryhmän toimintaan, ja erilaisuutta tulee aina kunnioittaa ja kuunnella toisen mielipiteitä. Toimivassa vertaisryhmässä on merkittävää eläytyvä kuuntelu, joka sisältää tilan antamisen, empaattisuuden ja omien ennakkokäsitysten unohtamisen. (Holm 2010.)

7 POHJANMAAN VERTAISTUKITOIMINTAVERKOSTON KEHITTÄMISHANKE

Sininauhaliiton koordinoivassa Pohjanmaan vertaistoiminnan kehittämishankkeessa on kahdeksan eri toimijaa: Järviseudun psykososiaaliset palvelut, Sininauhaliiton päihdetyötä tekeviä jäsenjärjestöjä ja kolme alueella toimivaa seurakuntaa (KUVIO1). Vertaistoimintaverkoston kehittämishanke on kaksivuotinen, ja se alkoi syksyllä 2009 ja sen toiminta päättyi syksyllä 2011. Hanketta arvioivassa tutkimuksessa on mukana viisi toimijaa.



KUVIO 1. Hankkeessa mukana olevat toimijat.

Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämishankkeen lähtökohtana on ollut alueen tarpeet kohderyhmänä päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, muut moniongelmaiset ja heidän läheisensä. Hankkeessa haluttiin verkostoitua kaikkien päihde- ja mielenterveystyötä tekevien vertaistoimijoiden kanssa, kehittää ja vahvistaa alueen mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluita. Näillä toimilla pyritään ehkäisemään heidän syrjäytymistään esimerkiksi laitoshoidon jälkeen. Tavoitteena on luoda verkosto ja keskinäinen yhteistyö mukana olevien toimijoiden kesken, vertais- ja muiden ryhmätoimintojen käynnistäminen sekä verkoston toiminnan juurruttaminen alueelle. Tavoitteena on myös vertaistukivalmiuksien lisääminen; jo mukana olevien valmiuksien vahvistaminen sekä uusien vertaistoimijoiden mukaan saaminen (Tuulensuu 2010.)

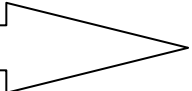
Toiminnan suunnittelu alkoi syksyllä 2009, jolloin kartoitettiin ja otettiin yhteyttä Pohjanmaan alueen päihde- ja mielenterveystyötä tekeviä toimijoihin. (TAULUKKO 1.) Toiminta käynnistyi keväällä 2010, ja helmikuussa oli aloituspalaveri, jonka koollekutsujana, ja vetäjänä toimi hankkeen koordinaattori Sininauhaliiton kristillisen vertaistoiminnan kehittäjä Virpi Kujala. Verkoston kokoontumisissa hankkeelle tehtiin selkeä ja tarkka toimintasuunnitelma ja suunniteltiin avointen, suljettujen ja hengellisten ryhmien toimintaa. Syksyllä 2010 hankkeessa painotettiin tiedottamista, jolloin vertaistoiminnasta ja koulutuksista tiedotettiin paikallislehdissä. Syyskuussa järjestettiin Alajärven kaupungintalolla tiedotustilaisuus, ja ryhmät aloittivat toimintansa. Lokakuussa alkoi vertaisryhmäohjaajien ja tukihenkilöiden koulutus. Syyskaudella koulutusosioita järjestettiin kolme, ja kevätkaudella 2011 neljä kertaa sekä koulutuksen päätöskokoontuminen. Koulutuksessa mukana olleille järjestetään seurantatapaaminen syksyn 2011 aikana.

Tukitiimin työskentely alkoi marraskuussa 2010 ja mukana oli edustaja kaikista verkoston toimijoista. Hankkeen tarkoituksena on verkostotyöskentelyn

juurruttaminen alueelle ja siksi on tärkeää, että hankkeella on tukitiimi, joka on moniammatillinen ja jonka tarkoituksena on arvioida ja kehittää verkoston työskentelyä. Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toimintaa arvioiva opinnäytetyön kokoaminen alkoi myös marraskuussa.

(Tuulensuu 2010.)

TAULUKKO 1. Kehittämishankkeen aikataulu

Syksy 2009	Kevät 2010	Syksy 2010	Kevät 2011	Syksy 2011
Toiminnan käynnistys	Suunnittelu	Tiedotusta	Koulutus jatkuu	Ryhmät jatkavat (3)
Toimintasuunnitelma	Kartoitus	Ryhmien aloitus (5)	Ryhmät jatkavat (3)	Tukitiimin työskentely jatkuu
	Yhteyden otot toimijoihin	Koulutuksen aloitus	Tukitiimin työskentely jatkuu	Hanke päättyy
	Ryhmien suunnittelu (erilaiset avoimet ja suljetut ryhmät)	Tukitiimi		Jatkosuunnitelma
		Tutkimusajanjakso 11/10 – 10/11 		

8 KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTITUTKIMUS

Aikaisempien vertaistukitoimintaa käsittelevien tutkimusten mukaan vertaistukitoiminta on yhteiskunnassamme kasvussa (Keski-Lusa 2009.) ja Kovalaisen (2008) mukaan vertaistukitoiminta on hyvin merkittävä mielenterveyskuntoutujien sosiaaliselle elämälle. Keski-Lusan tutkimuksessa tulee ilmi, että Sininauhaliiton jäsenjärjestöissä on yli puolella vertaisryhmätoimintaa, ja niiden toiminta painottuu riippuvuusongelmista kärsiviin. Järjestöillä on suunnitteilla lisätä edelleen vertaistoimintaa kristilliseltä pohjalta. Kovalaisen tutkimuksessa tuli esille, että vertaistukitoiminta voi joskus myös vaikeuttaa kuntoutumisprosessia, jos sosiaaliset suhteet rajoittuvat vain vertaisryhmiin ja tullaan riippuvaiseksi ryhmistä. Pääasiassa ryhmistä on positiivista vaikutusta kuntoutujien elämää, koska siellä voi löytää uusia ongelman ratkaisumalleja ja omia vahvuuksiaan. (Keski-Lusa 2009, Kovalainen 2011.)

8.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tilaaja, Sininauhaliitto on määritellyt mitä tietoa se haluaa Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishankkeesta. Hanke kokonaisuutena on laaja yhteen opinnäytetyöhön ja siksi tutkimus piti rajata johonkin kehittämishankkeen osa-alueeseen. Marraskuussa 2010 hankekoordinaattorin kanssa käymien keskustelujen pohjalta päädyttiin tutkimusasetelmassa siihen, että lähdetään liikkeelle ja haetaan vastauksia verkoston toiminnassa mukana olevien toimijoiden, organisaatioiden näkökulmasta. Tutkimuksessa olisi voinut lähteä myös yksilön näkökulmasta, esimerkiksi vertaistoimintaryhmän ohjaaja- ja

tukihenkilökoulutukseen osallistuvan tai vertaistukea saavan näkökulmasta. Organisaatiota edustavan toimijan näkökulma kehittämishankkeesta on tärkeä siksi, että monien eri vertaistoimijoiden verkostoitumishanke yhdessä julkisen palveluiden kanssa on valtakunnallisesti uutta ja tutkimuksella halutaan selvittää sen vaikutuksia alueen vertaistukitoiminnan kehittämiseen.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on arvioida Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen vaikutuksia alueen vertaistukitoimintaan. Kehittämishankkeessa on ollut tavoitteena yhteistyön käynnistäminen, verkostoituminen sekä vertaistuen erilaisten tukimuotojen pohtiminen. (Tuulensuu 2010.)

Selvitän tässä tutkimuksessa mukana olevien toimijoiden, tukitiimissä mukana olevien jäsenien kokemuksia ja käsityksiä siitä, millaisia valmiuksia hanke on tuonut alueen vertaistointaan ja mitä haasteita ja kehittämistarpeita hankkeessa on ollut. Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Minkälaisia valmiuksia Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanke on tuonut alueen vertaistukitoimintaan ?
2. Millaisia haasteita vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toiminnassa on ollut?

8.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen luotettavuus

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, jossa tehtiin esitutkimus kyselylomakkeella ja syventävät temahaastattelut. Kaksivaiheeseen tiedon keräämiseen päädyttiin siksi, että kyselylomakkeella saatiin helposti yleistä tietoa kaikilta tutkimukseen osallistuvilta toimijoilta. Kyselylomakkeessa osa kysymyksistä on muotoiltu kvantitatiiviseen muotoon, mutta tuloksia

analysoidaan kvalitatiivisesti. Koska verkostossa oli edustettuna selkeästi kolme erilaista tahoja; julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto, järjestöt, sekä seurakunnat, niin päädyttiin siihen, että syventävään teemahaastatteluun otetaan yksi kunkin tahon edustaja. Näin toimien saadaan eri toimijatahojen kokemuksia ja lopputuloksissa tulee esiin koko tutkimusjoukon kokemuksia vertaistukiverkoston kehittämishankkeesta.

Vilkan (2005) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, ihmisten välistä ja sosiaalista. Siinä halutaan tietää ihmisten omia kuvauksiaan itse koetusta todellisesta elämästä. Tärkeää on tutkia nimenomaan kokemuksia, ei käsityksiä, koska ne voivat poiketa kovastikin kokemuksista. Myös tässä tutkimuksessa halutaan tuoda esille tukitiimissä mukana olevien kokemuksia vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toiminnasta ja sen vaikutuksista alueen vertaistukitoimintaan ja myös määrällistä tietoa, esimerkiksi ryhmien ja osallistujien määristä. (Vilka 2005, 97.)

Tässä tutkimuksessa kyselylomake on tehty kvantitatiiviseen muotoon ja teemahaastattelut ovat kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Jyväskylän yliopiston ohjeiden mukaan niitä voidaan käyttää samassa tutkimuksessa ja molemmilla voidaan selittää samoja tutkimuskohteita, vaikka eri tavoin. Usein niiden analyysien eroja korostetaan, mutta osa menetelmistä on asettunut ääripäiden välimaastoon. (Jyväskylän yliopisto 2011.)

Kysymyslomaketta laatiessa tutkijan pitää kiinnittää huomiota kysymysten laajuuteen ottaen huomioon sen, että vastaajalla ei mene vastaamiseen 20 minuuttia pitempään ja että kysymyksiä on tarvittava määrä aineiston saamiseen. Kysymyslomakkeen kysymyksiin tulee olla helppo vastata ja niiden pitää olla helposti ymmärrettäviä ja loogisesti jäsennelty. Kysymysten rakenteellinen tarkkuus on myös tärkeää, jotta saadaan sellaista luotettavaa tietoa, joka vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. (Borg 2010.)

Tässä tutkimuksessa voidaan olettaa, että kyselylomakkeella ja teemahaastattelulla saatu aineisto on luotettavaa, koska tutkimuksen tekijällä on ollut mahdollisuus esitellä tutkimuksen tavoitteita ja avainsanoja osallistuessaan Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishankkeen tukitiimin palavereihin. Tämä on voinut vaikuttaa siihen, että vastaajan on ollut helpompi ymmärtää kysymyksiä ja vastata niin, että saatiin sitä tietoa mitä kysymyksillä on lähdetty hakemaan.

Vilkan (2009) mukaan teemahaastattelussa tulee ottaa huomioon haastateltavien taustat, missä kontekssissa haastateltava on, miten paljon hänellä on esitietoa haastattelun teemoista ja miten hän ymmärtää kysymykset. Haastateltavasta on tutkijan hyödyllistä selvittää riippuen haastattelun luonteesta esimerkiksi koulu- ja työtaustaa ja tarkistaa, miten hän ymmärtää tutkimuksen avainkäsitteet. (Vilka 2009, 110-113.)

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanketta käsittelevän opinnäytetyön tutkimuksen ajankohta oli marraskuun 2010 ja lokakuun 2011 välinen aika. Kyselylomakkeen ja teemahaastattelujen lisäksi tutkimuksen tekijänä osallistuin kolmeen kehittämishankkeen tukitiimin palaveriin.

9.1 Tutkimuksen kulku

Ensimmäinen yhteydenotoni työelämän edustajan Sininauhaliiton vertaistytön kehittäjän Virpi Kujalan kanssa oli marraskuussa 2010, ja sen jälkeen tehtiin koulun kanssa opinnäytetyönsopimus. Olin mukana ensimmäisessä kehittämishankkeen tukitiimin palaverissa ja sain lisätietoa hankkeen kulusta aikaisemmin saamani verkkomateriaalin lisäksi. Helmikuussa, kun tutkimussuunnitelma oli valmis hain tutkimuslupia tutkimuksen tekemiselle hankkeessa mukana olevien organisaatioiden johdolta. Sininauhaliitolta tuli tutkimuslupahakemukseen suositus tutkimukseen osallistumisesta. Helmikuussa oli myös tukitiimin toinen kokoontuminen ja maaliskuussa lähetin tutkimuksen ensimmäisen vaiheen kyselylomakkeen kaikille viidelle tukitiimin toimijalle, joiden taustaorganisaatioilta oli saatu tutkimuslupa.

Toukokuussa osallistuin kevään viimeiseen tukitiimin kokoontumiseen, jossa käytiin läpi kehittämishankkeen tämänhetkinen tilanne. Saman päivänä haastattelin tukitiimin kahta tutkimuksessa mukana olevaa jäsentä. Kolmannen haastateltavan haastattelu siirtyi syksyyn. Kesän aikana litteroin haastattelut ja järjestelin aineistoa, hain lisää teoritietoa ja aloitin aineiston analysointia ottaen huomioon, että yksi haastattelu puuttui. Syyskuun väliseminaarissa sain ohjausta

työn eteenpäin viemiseksi. Lokakuussa tein viimeisen syventävän haastattelun, jolloin koko tutkimukseen tarvittava aineisto oli koossa, ja työn loppuun saattaminen alkoi aineiston analysoinnilla ja johtopäätösten tekemisellä.

9.2 Tutkimusaineisto ja käsittely

Tässä tutkimuksessa on mukana Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämishankkeen viisi toimijaa, jotka ovat Järvi-Pohjanmaan psykososiaaliset palvelut, Ähtärin Toimela ry, Alajärven päiväkeskisyhdistys ry, Alajärven Evankelisluterilainen seurakunta ja Alajärven Helluntaiseurakunta. Kyselylomakkeet lähetettiin toimijoita edustaville tukitiimin jäsenille. Lomake (LIITE 1) sisälsi 14 kysymystä ja se lähetettiin vastaanottajille maaliskuun 2011 lopussa ja kaikki vastasivat kyselylomakkeeseen. Tutkimukseen osallistuvista kolme henkilöä oli ammatillisessa työsuhteessa taustaorganisaatioon ja kaksi vapaaehtoisena toimijana.

Kaksi syventävää haastattelua (LIITE 2) tehtiin 5.4.2011, ja yksi 7.10.2011. Vaikka viimeinen haastattelu oli vasta lokakuussa tutkijasta riippumattomista syistä, niin sen eriaikaisuus toisiin haastatteluihin ei oletettavasti vaikuta tutkimustuloksiin, koska tällä välillä ei kehittämishankkeen toiminnassa tapahtunut merkittävää kesäkauden vuoksi. Haastatteluissa käsiteltiin kysymyslomakkeen vastauksista nousutta yhtä teemaa, hankkeen merkityksestä. Muina kysymyksinä käytettiin suoraan tutkimuskysymyksiä, joissa oli kaksi tarkentavaa kysymystä. Haastattelut syvensivät ja tarkensivat lomakkeesta saatuja vastauksia ja toivat laajemmin tietoa kokemuksista kehittämishankkeen toiminnasta. Yhteen haastatteluun meni aikaa noin 20-30 minuuttia, ja haastattelut äänitettiin puhelimeen. Siihen oli olemassa kirjallinen sopimus, jonka haastateltavat allekirjoittivat. Haastattelut siirrettiin heti tietokoneelle, ja sieltä aineisto

litteroitiin noin neljän sivun kokoiseksi tiedostoksi 12 fonttikoolla ja 1.5 rivivälillä. Kun tutkimusaineisto oli koossa, kyselylomakkeen ja haastattelujen vastauksia käsiteltiin ja koottiin niistä teemoitellen aihepiireittäin tutkimukselle merkittävä aineisto, jonka pohjalta voitiin arvioida kehittämishanketta tutkimuksen ajalta, marraskuusta 2010 ja lokakuuhun 2011, ja löytää vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimusjoukko oli pieni (5 henkilöä), joten tuloksia käsiteltiin laajempaan kokonaisuuteen, esimerkiksi suorissa lainauksissa ei tuoda esille, onko vastaaja julkisen puolen, järjestön tai seurakunnan edustaja, ellei se tule ilmi lainauksessa. Muutenkin tuloksien käsittelyssä piti ottaa huomioon, että ei yksityisyyden rajoja ylitetä, koska tutkimusjoukko oli pienten paikkakuntien toimijoita.

Sitaatteja eli suoria lainauksia käyttäessäni olen pyrkinyt tekemään kuten Eskola ja Suoranta (2003) kirjassaan asiaa käsittelevät. Lainatessani tutkimukseen osallistuvien mielipiteitä olen pyrkinyt lisäämään hyvää teoriaa, ettei käy niin, että esittelen yksistään haastateltavien mielipiteitä. Poikkeuksena on vertaistukitoiminnan määrittely, kun jokainen tutkimuksessa mukana oleva määrittelee sen omin sanoin. Tarkoitus on, että tutkimus kertoo ilmiöistä ja tuo esille tutkimuksen tuloksia ja tutkijan johtopäätöksiä niistä. Eskola ja Suoranta kirjoittavat, että teemoittelussa nostetaan aineistosta niitä alueita, jotka vastaavat tutkimusongelmiin. Teemoittelussa vaaditaan teorian ja empirian vuorottelua tutkimustekstissä ja se on heidän mukaan käytännöllisten ongelmien ratkaisussa hyvin käyttökelpoinen tapa tehdä tutkimusta. (Eskola ja Suoranta 2003, 174-176.)

10 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli arvioida Pohjamaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen työskentelyä. Tutkimuksessa mukana olevat vertaistoimintaverkoston jäsenten taustaorganisaatiot olivat Järvipohjanmaan psykososiaaliset palvelut, Sininauhaliiton jäsenjärjestöt; Alajärven päiväkeskisyhdistys ry ja Ähtärin Toimela ry, sekä Alajärven Evankelisluterilainen seurakunta ja Alajärven Helluntaiseurakunta. Organisaatiot ovat hyvin eri kokoisia ja toimintaideologiat ja tavat erilaisia. Kahdella on ennen hanketta ollut avointa vertaistoimintaa ja kolmella ei ole ollut mitään vertaistoimintaa. Hankkeen aikana kolmessa organisaatiossa alkoi hankkeen aikana uusia vertaistoimintaryhmiä. Yhdessä organisaatiossa halutaan kehittää päihdetyötä oman toimialaan kuuluvana asiana. Kehittämishanketta pidettiin erittäin tärkeänä, koska neljä viidestä vastaajasta oli täysin samaa mieltä väitteeseen, että kehittämishanke on tärkeä. Mieliä siitä, että onko hankkeen tukitiimin kokoontumiset tuoneet uusia ajatuksia ja ideoita hajosi, koska kaksi vastaajaa oli täysin samaa mieltä.

10.1 Valmiuksia alueen vertaistoimintaan

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishanke on tuonut uusia valmiuksia alueen vertaistyöhön, koska hankkeen vaikutuksesta on syntynyt uutta osaamista. (KUVIO 2., s. 36)

Yhtenä tärkeänä valmiutena alueen tulevaisuuden vertaistukitoiminnan kehittämisen kannalta voidaan pitää verkostoitumisen tuloksena syntyneitä

toimijoiden työryhmää, tukitiimiä, joka on kokoontunut hankkeen aikana säännöllisesti. Tukitiimissä on suunniteltu ja arvioitu toimintaa hankkeen vetäjän johdolla. Eräs haastateltava sanoi, että tukitiimi on tärkein ”työkalu” hankkeen juurruttamiselle, ja se mahdollistaa toiminnan tulevaisuudessa, vaikka hankkeen tuki loppuu ja tiimin kokoonpanossa tulee muutoksia. Verkostoitumisessa lähdettiin tuntematonta kohti. Monella oli alkuvaiheessa epäily, että onnistuuko hanke ja syntykö siitä mitään uutta.

... tuota ajattelen, että mielestäni aika hyvin, kun silloin lähdettiin tästä ihan tyhjältä pöydältä ja mietittiin, mitä se vois olla, niin silloin mieltä että saa nähdä...

Tutkimukseen osallistuvat olivat sitä mieltä, että Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämisprojektin myötä on syntynyt uusia ajatuksia kehittää vertaistoimintaa. Hankkeen aikana ”vertaistyöajatus on vahvistunut”, kuten eräs haastateltava asian ilmaisi. Projekti on tuonut myös uusia kontakteja ja yhteistyömahdollisuuksia vertaistyön kehittämiseen. Kun kehittämishankkeen myötä vertaistyöajatus on verkoston alueella vahvistunut, se luo mahdollisuuksia kaikkien tahojen vertaistoiminnan kehittämisen ja sen vahvempaan esille tuomisen sekä liittämiseen osaksi yhteiskunnan julkisia palveluita.

Oili Jyrkämän ja Päivi Huuskosen (2010) mukaan vertaistoiminnan vahvistuminen vaatii myönteisen ilmapiirin. Siihen vaikuttavat järjestöjen tai julkisen sektorin ammattilaiset ja heidän kumppanuussuhteensa. Usein julkisen puolen ammattilaiset eivät tunne alueen järjestöjen vertaistoimintaa, kun toimijat itse eivät ole riittävästi markkinoineet palveluitaan palvelujärjestelmien edustajille. (Jyrkämä & Huuskonen 2010.) Verkostotyön onnistumista voidaan Nylundin ja Yeangin (2005) mukaan arvioida sillä, miten verkostossa mukana olevien toiminta vahvistuu. Näiden kokemusten valossa voidaan sanoa, että tämän verkoston toiminnassa on koettu onnistumisia. (Nylund ja Yeang 2005, 77.)

Tähän tutkimukseen osallistuneet tukitiimin jäsenet olivat myös sitä mieltä, että hankkeella on tärkeä vertaistoimintaa vahvistava merkitys. Yksi koki, että on saatu ”uskallusta ja kokemustietoa” ryhmän aloittamiseen, ja tieto muiden erilaisten ryhmien toiminnasta vahvisti myös oman ryhmän toimintaa. Myös ammatillisella puolella hanke koettiin vahvistavana tekijänä.

Tällaisella vertaistoiminnalla ja vertaistuellalla päästään syvemmälle ja ihminen saa siitä jotenkin enempi. Minä ajattelisin näin, että se on kokemuksena jotakin sellaista, jota me emme ammatti-ihmisenä pysty jakamaan. Silloin ajattelen toimintaa vahvistavana, kun ihminen on avoin uusille asioille ja avoimempi ottamaan vastaan, niin omakin työ vahvistuu siinä rinnalla.

Alueen vertaistukitoiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa olisikin tärkeää tällainen myönteinen ammatillisen toimijoiden asenne ja aktiivinen mukana olo.

10.1.1 Erilaiset vertaistukiryhmät

Tutkimuksessa mukana olevat vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen toimijat kokivat, että he saivat hankkeelta tukea vertaisryhmien aloittamiseen ja myös vertaisryhmissä mukana olevien kokemukset olivat myönteisiä.

Ajatuksia vaikutusta, niin ainakin mitä meillä on kokemusta näistä ryhmistä ja toiminnasta on tullut positiivista palautetta. Tuntuu, että siinä on onnistuttu saavuttamaan joku sellainen, jotka yhdistävät asioita. Toki on kehittämistä vielä paljon ja hiomista, mutta sellainen tunne, että olemme jonkun äärellä. Yhdessä tuntuu että sellaista osaamista on syntynyt tai kehittynyt tässä, että myö voidaan päästä sellaiseen tilanteeseen. Osataan olla yhdessä, tässä on erilaisia puolia ja ideoita...

Alajärven päiväkeskusyhdistyksen Päiväkeskus Keitaan avoin naisten toiminnallinen ryhmä aloitettiin syksyllä 2010, joka kokoontui kerran kuussa vapaaehtoisen vetäjän johdolla. Se oli avoin kaikille Keitaalla kävijöille, ja siinä oli keskimäärin seitsemän osallistujaa. Ryhmässä tehtiin erilaisia kädentöitä sekä samalla keskusteltiin aiheista, jotka nousivat spontaanisti ryhmäläisten tarpeista.

Järviseudun psykososiaalisten palveluiden piirissä suunniteltiin ja toteutettiin kaksi suljettua vertaisryhmää päihdeasiakkaille, toinen ryhmä naisille ja toinen miehille. Suljettu ryhmä tarkoittaa sitä, että se ilmoitetaan julkisesti alkavaksi ja siihen otetaan tietty määrä asiakkaita, ja ryhmä kokoontuu alussa sovitun ohjelman mukaan. Siihen ei välillä oteta uusia asiakkaita. Tässä ryhmässä käytettiin toipumisohjelmaa, ”Minä kasvan”, sovellettuna julkisen palveluiden toimintaan ja ryhmiä vedettiin ammatilliselta pohjalta. Oppaassa on tietoa ryhmäohjaajuuden perusteista ja ryhmien ohjelmia tavoitteineen ja toimintaohjeineen. Oppaasta ryhmäohjaaja saa ohjeita toiminnallisiin harjoituksiin, ja siinä on myös tietoa teemoihin liittyvästä kirjallisuudesta. (Hiltunen & Kujala 2005.)

Alajärven Helluntaiseurakunnassa alkoi syksyllä 2010 kerran kuussa kokoontuva vapaaehtoisen vetämä hengellinen ryhmä, jossa on mahdollisuus saada keskusteluapua ja rukoustukea masennuksesta tai riippuvuudesta toipumiseen tai muissa elämän kriiseissä. Toiminta perustuu kristilliselle ihmiskäsitykselle, jossa on tärkeää keskustelun ja asioiden jakamisen lisäksi rukous. Ryhmässä on viisi osallistujaa, ja syksystä 2011 alkaen ryhmän kokoontumisia on kaksi kertaa kuukaudessa. Myös tässä ryhmässä toiminnan pohjana käytettiin naisten toipumisohjelmaa, ”Minä kasvan”.

Lisäksi hankkeen aikana ja tuella suunniteltiin ja käynnistettiin Kauhavan Sininauha ry:n ja Kauhavan sosiaalitoimen yhteistyönä Naisten avoin keskusteluryhmä. Kauhavan Sininauha ry oli mukana hankkeessa, vaikka ei osallistunut yhtä tiiviisti suunnitteluryhmään eikä lainkaan tukitiimiin.

Oili Jyrkämä määrittelee vertaistukiryhmän paikaksi, tilaksi ja rakenteeksi, jossa vertaisuus toteutuu. Ryhmässä ei tarvitse aina käsitellä kriisejä ja muita vaikeita elämän tilanteita, vaan siellä on myös mahdollisuus kokea yhteisöllisyyttä ja hoitaa ystävyysuhteita. Yleensä ryhmässä olevilla henkilöillä ei ole yhteistä elämän historiaa, vaan ryhmään tullaan vapaaehtoisesti jakamaan yksilöllisiä kokemuksia toisten samanlaisia asioita kokeneiden kanssa. (Jyrkämä 2011.)

10.1.2 Vertaistukiryhmäohjaajien ja -tukihenkilöiden koulutus

Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämishankkeen yksi tavoite oli saada uusia vertaistoimijoita. Hankkeen aikana järjestettiin koulutusjakso niille, jotka ovat kiinnostuneita vertaistukiryhmien vetämisestä tai tukihenkilönä toiminnasta.

Koulutus alkoi lokakuussa 2010 ja kesti maaliskuuhun 2011 kokoontuen seitsemän kertaa. (TAULUKKO 2.) Kaikkien tutkimuksessa mukana olevien toimijoiden taustaorganisaatioista oli mukana osallistujia, yhteensä 12 henkilöä. Kaikki osallistujat olivat mukana aktiivisesti mukana koko koulutuksen ajan. Koulutus toteutettiin verkostossa mukana olevien taustaorganisaatioiden tiloissa ja kouluttajina olivat Sininauhaliiton, Ähtärin Toimela ry:n, Järvipohjanmaan Psykososiaalisten palveluiden sekä Alajärven (ev.lut.) seurakunnan ja Alajärven Helluntaiseurakunnan sekä Seinäjoen Järjestöyhdistyksen työntekijät. Päävastuun koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta kantoi Sininauhaliitto.

TAULUKKO 2. Vertaistukiryhmän ohjaajien ja tukihenkilöiden koulutus 2010 – 2011 Alajärvellä (Tuulensuu. 2010)

To 14.10.2010 klo 17.30-20.30	Tutustuminen, vapaaehtoistoiminta ja vertaistuen merkitys, omat motiivit, ryhmän ohjaamisen perusteet. Virpi Kujala, Sininauhaliitto ja Paula Häkkinen, Ähtärin Toimela
To 28.10.2010 klo 17.30-20.30	Ryhmäohjaamisen perusteet jatkuu, ryhmäprosessi, ohjaajan rooli, vuorovaikutus ja kohtaaminen. Virpi Kujala, Sininauhaliitto ja Paula Häkkinen, Ähtärin Toimela
La 20.11.2010 klo 10-15	Ryhmätoiminnan haasteet, käytännön harjoittelu ja omat voimavarat ja jaksaminen. Virpi Kujala, Sininauhaliitto ja Paula Häkkinen, Ähtärin Toimela
La 20.11.2010 klo 10-15	Tukihenkilönä toimimisen perusteet. Kouluttaja Anne Sironen, Seinäjoen Järjestöyhdistys
La 20.11.2010 klo 10-15	Päihde- ja mielenterveysongelmat ja niiden kohtaaminen vertaistukiryhmässä ja/tai tukihenkilönä. Kouluttaja Pia Ritala, Järvi-Pohjanmaan aikuisten psykososiaaliset palvelut

To 17.3.2011 klo 17.30-20.30	Hengelliset kysymykset ja sielunhoidollinen kohtaaminen. Kouluttajat Alajärven ev.lut. seurakunnan kappalainen Ari Auranen ja Kari K. Korhonen, Alajärven Helluntaiseurakunta
To 17.3.2011 klo 17.30-20.30	Kristilliset ryhmätoimintamallit. Kouluttaja Tuomo Salovuori, Sininauhaliitto

10.2 Kehittämishankkeen haasteista

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää myös, mitä haasteita kehittämishankkeen toiminnassa on ollut. (KUVIO 2.) Vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen lähtökohtana on se, että verkostossa on monta hyvin erilaista toimijaa. Toimijat eivät olleet ennen tätä hanketta tehneet vertaistoiminnan parissa näin tiivistä yhteistyötä toistensa kanssa.

Ensimmäisenä haasteena tuli esille se, että lähes kaikki vastaajat kokivat henkilöresurssien ja ajan puutetta osallistua yhteisiin kokoontumisiin sekä toimintaan. Tutkimuksessa mukana olevista kolme henkilöä osallistui verkoston toimintaan ammatilliselta pohjalta oman työnsä ohessa. Kaksi henkilöä oli vapaaehtois pohjalta, mutta myös heillä oli työ- ja muita velvollisuuksia. Alkuun hankaluuksia aiheutti myös vapaiden kokoontumistilojen puute, mutta se ongelma tuli hoidetuksi verkoston avulla. Taustayhteisön tiloja voitiin käyttää vuorotellen siellä, missä tilat olivat käytettävissä.

...yksi tiesi toista ja toinen toista ja näin tilat järjestyivät verkoston avulla...

Tutkimuksen yksi haastateltava toi esille, että esimiehen tuki ja kannustus koettiin välttämättömänä ja ehdottomana edellytyksenä osallistumiseen

vertaistukiverkoston kehittämishankkeeseen. Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishankkeeseen osallistuneiden toimijoiden esimiehet mahdollistivat työntekijöidensä osallistumisen hankkeen toimintaan.

Toisena haasteena oli se, että ei tunneta toisen vertaistoimijan työtä ja toimintaa ja jokainen toimii omalla sarallaan, kuten eräs haastateltavista asian ilmaisi.

Suurin haaste on justin se, että ymmärtää toistaan, sitä ollaan jokainen omalla sarallaan, mutta toisaaltaan ollaan mustasukkaisia omasta tekemisestä ja onnistumisesta ja kun tavoitteet ovat vähän erilaiset. Tärkeintä on ymmärtää se, minkä takia tätä työtä tehdään...

Kyselylomakkeessa tuli kuitenkin esille, että kaikki tutkimuksessa mukana olevat tukitiimin jäsenet pitivät erittäin tärkeänä tai tärkeänä tätä kehittämisprojektia, ja kaikilla oli toiminnassaan sama yhteinen tavoite lisätä ja kehittää alueen vertaistukitoimintaa. Kun on erilaiselta pohjalta lähtevää vertaistoimintaa tarjolla, voidaan asiakas ohjata julkisen puolen ammatilliselta puolelta sellaiseen vertaistoimintaan, joka parhaiten tukee hänen kuntoutumistaan.

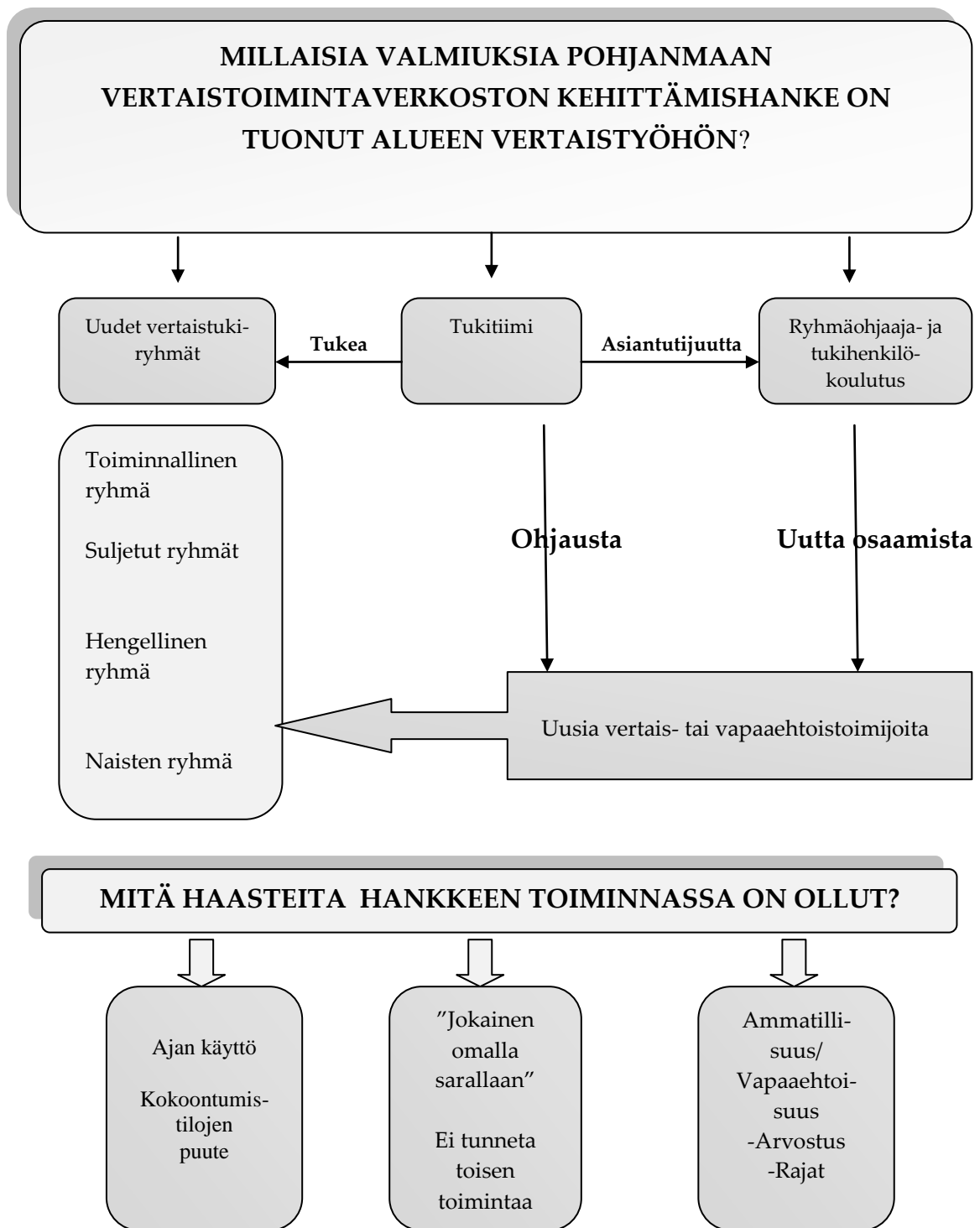
Kolmantena asiana haasteita pohdittaessa tuli esille ammatillisuus ja vapaaehtoisuus. Sitä pohdittiin toinen toistensa arvostamisen näkökulmasta, sekä mikä on ammatillisen vapaaehtoisen rooli. Vapaaehtoinen ajattelee, että hänen työtä ei arvosteta ja sosiaalialan ammattilainen tehdessään työtä vapaaehtoisena miettii, mitkä ovat rajat ammatillisuuden ja vapaaehtoisuuden välillä. Mathies (1996) toi esille, että jos yhteistyö ei ole riittävän vastavuoroista, on vaarana, että mennään liikaa julkisen puolen ehdoilla. Silloin ei toteudu hyvä yhteistyö ja vapaaehtoiselle voi tulla kokemus, että hänen työtänsä ei arvosteta. (Mathies ym.1996, 202-203.)

Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanke toimi kaksi vuotta, yhteistyö alueella on uutta, eikä ole vielä muovautunut osaksi muuta toimintaa. Siksi olisi tärkeää, että vertaistoimijoiden ja ammattihenkilöstön yhteistyö lisääntyisi.

Ammatilliselta puolelta vertaistoimintaa kohtaan voi esiintyä epäluuloisuutta, mutta tekemällä yhteistyötä sitä voidaan hälventää. Ammatillisella voi olla monia tärkeitä rooleja vertaistukitoiminnassa; kummina toimiminen, kokoontumistilojen järjestäminen ja koulutuksen antaminen. Ammatilliselta puolelta voidaan myös toimia konsulttina ja antaa työnohjausta vertaistoimintaan osallistuvalla.(Versova 2011.) Joka tapauksessa vapaaehtoinen ja ammattilainen ei ole kilpailijoita keskenään, vaan ne tukevat toinen toisensa työtä.

...tämä kokemusasiantuntijuus, me voitais tässä omassa työssä käyttää paljon enemmän, se on vaan vahvistunut se ajatus, että se on arvokasta ja siitä on apua...

Vapaaehtois- ja vertaistoiminta on ammattimaisen toiminnan täydentäjä ja tämä kokemus tuli esille myös tässä tutkimuksessa.



KUVIO 2. Kehittämishankkeen tutkimustulokset

11 POHDINTAA

Kuten jo tutkimustuloksia esitellessä todettiin, Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen vaikutuksesta näyttää syntyneen uusia valmiuksia alueen vertaistukitoimintaan ja hanke on koettu toimijoiden kesken vertaistoimintaa vahvistavana tekijänä. (KUVIO 2.) Haasteita on myös ollut, mutta hankkeen aikana yhteistyö on käynnistynyt julkisen ja kolmannen sektorin eri toimijoiden välillä.

Uusien valmiuksien ns. kulmakivenä on vertaistukitoimintaverkoston tukitiimi, joka syntyi kehittämishankkeen vaikutuksesta mukana olevien toimijoiden edustajista. Se on tärkeä ”työkalu” ja sen tarkoituksena on jäädä toimimaan alueelle hankkeen päätyttyä. Tulevaisuudessa sen säännöllinen kokoontuminen ja työskentely on ehdoton edellytys hankkeen toiminnan juurtumiselle osaksi alueen mielenterveys- ja päihdepalveluja. Merkittävää on, että julkinen sektori, Järvipohjanmaan psykososiaaliset palvelut on ollut tässä hankkeessa aktiivisena tasavertaisena toimijana, yhtenä osana verkostoa.

Huuskosen ja Jyrkämän (2008) mukaan vertaistukitoiminnan parhaaseen onnistumiseen tarvitaan hyvinvointipalveluja tuottavien toimijoiden tasavertaista kumppanuutta. He ehdottavat toiminnan kehittämiseen ohjelmien luomista paikallisille vertaiskäytännöille sekä liittämistä niitä osaksi alueen hyvinvointipalveluja. Eri vertaistyyömuodon toimijat olisi tärkeää saada saman pöydän äärelle. (Huuskonen & Jyrkämä 2008.) Tällaista tasavertaista kumppanuutta on ollut nähtävillä ja eri vertaisryhmätoimijat ovat olleet yhdessä kehittämässä alueen vertaistoimintaa Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen vaikutusalueella.

Vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeen vaikutuksesta syntyi valmiuksia aloittaa alueella vertaisryhmätoimintaa, kun toimijat saivat kehittämishankkeen koordinoivalta taholta käytännön ohjausta ja koulutusta ryhmien aloittamiseen. Vertaisryhmäohjaajien ja tukihenkilöiden koulutus, jota mukana olevien taustaorganisaation asiantuntijat olivat suunnittelemassa ja toteuttamassa on yksi tärkeä valmiuksia ja osaamista lisäävä tekijä. Hankkeen tavoitteena oli saada lisää vertaistoimijoita ja tavoite toteutui, koska koulutukseen osallistui 12 henkilöä. Tulevaisuuden haasteena on se, että kuinka heitä voidaan ohjata käytännön vertaistoimintaan tulevaisuudessa. Tukitiimin merkitys nousee jälleen tärkeäksi, koska sen tehtävänä on luoda heille mahdollisuuksia toimia ja antaa myös tarvittava tuki ja ohjaus.

Yhdistyksillä ja muilla vapaaehtoistyötä tekevillä yhteisöillä on vastuu vapaaehtoisen tekemästä auttamistyön laadusta. Siksi pitäisi kiinnittää huomiota heidän työnohjaukseen, joka tukee vapaaehtoisen osaamista ja jaksamista. Mielenterveys- ja päihdetyön alueella tehtävä auttamistyö on vaativaa ihmissuhdetyötä. Työnohjauksella autetaan löytämään ja tuntemaan omat mahdollisuutensa sekä omat rajat ja jaksamisen. Sillä voidaan tukea auttajan motivaatiota työhön ja näin paremmin sitouttamaan ihmisiä vapaaehtoistyöhön. (Porkka 2011.)

Kun vertaistukiverkoston esille tulleita haasteita tarkastellaan, ne kannattaisi kääntää tavoitteiksi, kun alueen vertaistoimintaa kehitetään ja juurrutetaan. Tarvitaan aikaa, sitoutumista ja vuorovaikutusta, että erilaisina vertaistoimijoina saavutetaan läheisempi ja toimivampi yhteistyö. Lähtökohtana on yhteisvastuullisuus, halu omalta osaltaan olla tukemassa mielenterveys- ja päihdekuntoutujien selviämistä tässä yhteiskunnassa. Siihen tarvitaan myös se veturi, työn vetäjä, minkä Nylund ja Yeang toivat esille yhtenä toimivan

verkoston edellytyksistä. Se olisi erittäin tärkeää tässä vaiheessa, etteivät hankkeen aikana syntyneet, vertaistukitoimintaa kehittävät toiminnot valuisi hukkaan.

Haasteina ammatillisuus/vapaaehtoisuus ja siinä toinen toisensa arvostus sekä rajat on hyvin yleinen haaste, kun vapaaehtoistyötä tarkastellaan myös laajemmin. Mykkänen-Hännisen (2008) mukaan niillä on sama tavoite, mutta tehtävien lähtökohta on erilainen. Siksi on tärkeää, että toimenkuvat ovat selkeät, kun ammatillinen ja vapaaehtoinen toiminta kulkee rintarinnan. Kun ollaan ammatillisuuden ja vapaaehtoisuuden rajapinnassa, niin silloin voi syntyä ristiriitaa. Kun verkostoituminen lisääntyy tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunnassa eri auttamistahojen kanssa, keskustelua myös tästä tulee lisääntymään. Mykkänen-Hänninen tuo esille selkeät toimenkuvat ja vastualueet, koska se luo turvallisuutta ja työrauhaa toimintaan. Vahvat rajat auttavat vapaaehtoistoimijaa sekä ammatillista toimijaa hahmottamaan oman tehtävänsä. Näin varmistetaan vapaaehtoiselle sopivat tehtävät ja vastuut ja autetaan häntä löytämään oma paikkansa auttamiskenttä. (Mykkänen-Hänninen 2008.)

Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien vertaistyötä käsittelevän opinnäytetyön tekeminen on ollut haasteellista ja samalla hyvin kiinnostavaa. Lähdin tekemään tätä työtä innostuneena, koska olen nähnyt vertaistoiminnan voimaannuttavan vaikutuksen erityisesti kristillisessä viitekehyksessä. Pohjanmaan vertaistukiverkoston kehittämishankkeen toiminta-alue oli minulle vieras ja siksi oli aluksi vaikeaa hahmottaa toimijaverkostoa. Positiivista siinä oli se, että minulla ei ollut mitään ennakkokäsityksiä alueen toimijoista ja toimintakulttuurista ja näin ollen voi olla mahdollista, että se lisäsi tutkimuksen luotettavuutta.

Arvioidessani tutkimusprosessin kulkua tutkimusaiheen valinta vahvistui, koska se tuki omaa ammatillisen kasvun tavoitteita sosionomina. Myös opinnäytetyön tekemiseen kulunut yksi vuosi antoi aikaa seurata hankkeen kulkua sekä antoi syvempää näkemystä tulosten analysointiin ja pohtimiseen. Kaksivaiheisen tutkimusmenetelmän vaihtaisin tämän hetkisen kokemuksen perusteella pelkkään teemahaastatteluun.

Opinnäytetyön kirjalliseen muotoon saattaminen oli haasteellista näin ensi kertaa laajempaa tutkimustyötä tekeväälle aikuisopiskelijalle. Työn tekeminen opetti monipuolista tiedon hakemista, kirjallisen ilmaisun hiomista sekä tutkivaa ja arvioivaa työtettä. Myös luotettavan tutkimuksellisen tiedon merkitys nousi tärkeäksi tätä opinnäytetyötä tehdessä. Se kuuluu yhtenä osana sosionomin osaamisalueisiin, jota tulen tarvitsemaan eri sosiaalialan työtehtävissä tulevaisuudessa.

Tässä Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishankkeessa on monta osa-aluetta, joista voisi tehdä tutkimusta. Kun nyt vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanketta tarkasteltiin organisaatioiden näkökulmalta, niin sitä voisi tutkia myös vertaisryhmissä mukana olevien näkökulmalta. Silloin tutkimuksen aiheena voisi olla vertaistuen vaikutukset heidän psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiinsa. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi myös ryhmäohjaaja- ja tukihenkilökoulutukseen osallistuneiden motiivit lähteä vertais- ja vapaaehtoistoimintaan.

LÄHTEET

Aalto, M. & Seppä, K. 2009. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. Opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/8c520a2b-6ed1-4789-bc9b-8597c85121ee>. Luettu: 9.12.2011.

Borg, S. 2010. Kysymyslomakkeen laatiminen. Menetelmätietovaranto/KvantiMOTV. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html>. Luettu 1.3.2011

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Helander, V. 1998. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Holm, J. 2007. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. www-dokumentti. Saatavissa: http://www.aspa.fi/files/2817/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf Luettu: 27.2.2011.

Hiltunen, T. & Kujala, V. 2007. Minä kasvan. Päihdeongelmista toipuvien naisten ryhmä- ja leiriprosessin ohjaajan opas. Tukea KaikkiNaiselle –projekti 2005-2008. Sininauhaliitto ry. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.sininauhaliitto.fi/data/liitteet/2708_mina_kasvan_esitea4_korpdf_.pdf

Holmberg, J. 2020. Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan. Helsinki: Edita Prima Oy.

Huuskonen, J. & Jyrkämä, O. 2007. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.aspa.fi/files/2817/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf Luettu: 19.7.2011

Jyväskylän yliopisto. 2011. Koppa. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>. Luettu: 20.10.2011.

Keski-Lusa, E. 2009. Kristillinen vertaisryhmätoiminta Sininauhaliiton jäsenjärjestöissä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Www-dokumentti. Saatavissa: www.sininauhaliitto.fi. Luettu 10.9.2011.

Konttinen, E. 2011. Kolmas sektori. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>. Luettu 29.1.2011.

Kovalainen, R. 2007. Progradu. Sosiaalityö. Helsingin yliopisto. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/10340/abstract.pdf>. Luettu: 5.9.2011

Kujala, V. 2009. Sininen aalto. 4/2009. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.sininauhaliitto.fi/data/liitteet/42010_sininen_aalto_4-09.pdf Luettu: 28.2.2011.

Lehto, J. ym. 2001. Sosiaali- ja terveydenhuolto. Juva: WS Bookwell Oy.

Lahti, P. 2008. Mielen määrin. Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Laimio, A. & ym. 2008-2009. Vertaistoiminnan perusteet. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.stkl.fi/vertsi-k1.html>. Luettu 29.1.2011.

Lund, P. 2006. Torjuttu toivottomuus. Juva. Ps-Kustannus.

Lönnqvist, J. 2005. Suomalaisten terveys. Terveyskirjasto. Www-dokumentti. Saatavilla: <http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto>. Luettu 25.2.2011.

Matthies, A. ym. 1996. Välittävät verkostot. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. 2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Www-dokumentti. Saatavissa: <tp://pre20090115.stm.fi/pr1233819605898/passthru.pdf>. Luettu: 23.3.2011.

Muurtamo, P. 2011. Kristillisen vertaisryhmätoiminnan 2008 - 2011 arviointi. Julkaisematon materiaali. Sininauhaliitto.

Mykkänen-Hänninen, R. 2008. Vapaaehtoistyön ja ammatillisen työn väliset suhteet. Areena 1, 22-23. Pdf-tiedosto. Saatavilla: www.kansalaisareena.fi. Luettu 24.8.2011

Nylund, M. & Yeung, A. (toim.). 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki. Kotimaa-Yhtiöt Oy / Kirjapaja

Porkka, S-T. V. 2011. Koulutetut vapaaehtoiset vertaisryhmien ohjaajana – opas yhdistyksille. www-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.mielenterveysseura.fi/vapaaehtoisohjaajatvertaisryhmissa/vaihe-4-tyonohjaus-ja-muu-tuki>. Luettu: 13.9.2011.

Sininauhakonserni/Liikkeen historiaa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.sininauhaliitto.fi/sininauhaliitto/sininauhakonserni/liikkeen_historia/ Luettu: 29.1.2011.

Sininauhaliitto/Palvelut. Www-dokumentti. Saatavissa:<http://www.sininauhaliitto.fi/sininauhaliitto/palvelut/>. Luettu 2.1.2012

Tuulensuu, J. 2010. Julkaisematon hankedokumentti. Pohjanmaan vertaistukitoimintaverkoston kehittämishanke. Sininauhaliitto.

Versova. 2011. Vertaistyön ja vapaaehtoistyön kumppanuushanke. www-dokumentti. Saatavilla: <http://www.kssotu.fi/versova/pages/vertaisryhmae-toiminta/ammattilainen-yhteistyoe-kumppanina.php>. Luettu: 4.10.2011.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kaustinen

30.3.2011

HYVÄ KYSYMYSLOMAKKEEN VASTAANOTTAJA!

Olen Leena Myllymäki Kaustiselta ja olen toisen vuosikurssin sosionomiopiskelija Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä tarkoituksena valmistua kesällä 2012.

Teen opinnäytetyötä Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämishankkeesta, aiheena verkoston työskentelyn arviointi. Työn tilaaja on Sininauhaliitto ja työelämän edustajana toimii vertaistyon kehittäjä Virpi Kujala. Koulun puolelta opinnäytetyöni ohjaajana toimii YTM, Lehtori Kaija Koivusaari.

Olen saanut kirjalliset luvat tutkimukselleni organisaatioidenne esimiehiltä ja liitteenä on Sininauhaliiton suositus tutkimukseen vastaamisesta.

Ystävällisesti toivon, että teillä olisi hetki aikaa kysymyksiin vastaamiseen ja näin auttaisitte tutkimuksen etenemistä. Jos teillä on jotain kysyttävää tai epäselvyyttä, niin ottakaa yhteyttä minuun.

Pyydän lähettämään vastaukset mukana olevassa kirjekuoressa 15.4.2011 mennessä. Kiitoksia ja hyvää kevään odotusta.

Ystävällisesti, Leena Myllymäki

Halsuantie 180

69600 KAUSTINEN

leena.myllymaki@luukku

p. 044 2901326

Kysymyslomake

Vastatkaa ympyröimällä yksi tai useampi vaihtoehto riippuen kysymyksen tehtäväannosta. Jos pyydetään vastaamaan lauseilla, niin vastatkaa vapaamuotoisesti, niin, että kysyttävä asia tulee esille.

Vastaajan taustatiedot

1. Vastaajan taustaorganisaatio

- a. Julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto
- b. Järjestö
- c. Seurakunta

2. Vastaajan työn kuva

- a. Ammatillinen toimija

Työnkuva _____

- b. Vapaaehtoistoimija

Työnkuva _____

3. Kuinka paljon teidän taustaorganisaationne toiminnan piirissä on mielenterveys- ja päihdekuntoutujia?

Noin _____ asiakasta

Vertaistoiminnan tilanne ennen Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanketta.

4. Miten määrittelet vertaistoiminnan omin sanoin, mitä se sinun mielestä on?

5. Onko edustamassanne taustaorganisaatiossa ollut vertaistoimintaa ennen tätä vertaistoiminnan verkoston kehittämishanketta?

- a. on ollut b. ei ole ollut

6. Jos yhteisössänne on ollut vertaistukitoimintaa, niin ympyröi alla olevista vaihtoehdoista sopivat

- a. tukihenkilötoiminta
b. avoin vertaisryhmätoiminta
c. suljettu vertaisryhmätoiminta
d. jotain muuta, mitä _____

Hankkeeseen mukaan lähteminen ja verkoston työskentely

7. Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanke on tärkeä

- a. Olen täysin samaa mieltä
b. Olen samaa mieltä
c. Olen eri mieltä
d. Olen täysin eri mieltä

8. Hankkeen merkitys taustaorganisaation vertaistoiminnan kehittämiseksi. Valitkaa alla olevista määritelmistä ne kolme määritelmää, jotka mielestänne parhaiten kuvaavat teidän mielipidettänne. Jos haluat perustella miksi, niin lisää alla olevalle viivalle ajatuksiasi.

a. Innostusta lisäävä,

b. Uutta tietoa antava,

c. Verkostoja luova,

d. Yhteistyötä lisäävä,

e. Toimintaa vahvistava,

f. Ennakkoluuloja poistava,

g. Työtä lisäävä,

h. Hyvin vähän merkitystä,

i. Ei mitään merkitystä,

9. Vertaistukitoiminnan kehittämishankkeen kokoontumiset ovat tuoneet uusia ajatuksia ja ideoita vertaistoiminnan kehittämiseen.

a. Olen täysin samaa mieltä

b. Olen samaa mieltä

c. Olen eri mieltä

d. Olen täysin eri mieltä

10. Onko organisaationne toimintaan tullut uutta vertaistoimintaa Pohjanmaan vertaistoimintaverkoston kehittämisen myötä?

a. Kyllä b. Ei

11. Jos teillä on hankkeen aikana alkanut uutta vertaistoimintaa, niin kertokaa millaista toimintaa.

12. Onko teidän taustaorganisaationne saanut hankkeesta vahvistusta ja uusia valmiuksia kehittää aikaisempaa toimintaa ? Kertokaa millaisia ajatuksia on herännyt.

13. Vaikka teidän organisaatiollanne ei ole ollut vertaistoimintaa ja eikä hankkeen aikana ole syntynyt uutta toimintaa, niin onko hankkeen myötä *herännyt ajatuksia järjestää tulevaisuudessa* jotain vertaistoimintaa organisaationne piirissä?

14 . Osallistuuko teidän organisaation toiminnan piiristä henkilöitä Pohjanmaan vertaistukiverkosto hankkeen järjestämään vertaistoimija- ja vapaaehtoistyö koulutukseen?

- a. On _____henkilöä b. Ei ole c. En tiedä

Verkostotyöskentelyn kehittämiaiheet

15. Mitä haasteita tai vaikeuksia Pohjanmaan vertaistukiverkoston toiminnassa on ollut teidän organisaation näkökulmasta?

- a. Vaikeuksia tiedon kulussa
b. Resurssien tai ajan puutetta osallistua yhteisiin kokoontumisiin
c. Epätietoisuutta hankkeen tavoitteista ja tarkoituksesta
d. Mitä muuta _____
e. Ei ole ollut mitään haasteita ja vaikeuksia
f. En osaa sanoa.

16. Mitä muuta haluaisitte sanoa Pohjanmaan vertaistukiverkosto hankkeesta ?

PALJON KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!



Suositus

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija Leena Myllymäki tekee opintoihinsa liittyvää tutkimusta, jonka kohteena on Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on paikallisten vertaistukivalmiuksien lisääminen ja olemassa olevien vertaistukimuotojen vahvistaminen. Sininauhaliitto koordinoi hanketta.

Myllymäen tutkimus tarkastelee hankkeessa mukana olevia järjestö-, kunta- ja seurakuntatoimijoita, erityisesti näiden kokemuksia vertaistukiverkoston toiminnasta.

Järjestöjen, kuntien ja seurakuntien yhteistyönä tapahtuva vertaistukiverkoston kehittäminen on Sininauhaliiton strategista ydinaluetta, minkä tähden tehtävän tutkimuksen tiedot ovat Sininauhaliiton kannalta erityisen tärkeitä. Siksi Sininauhaliitto on sitoutunut osallistumaan Leena Myllymäen opinnäytetyön ohjaamiseen ja toivoo, että kaikki tutkimuksen kohderyhmät antaisivat Myllymäelle tarvittavan tutkimusluvan ja vastaisivat aktiivisesti esitettäviin tutkimuskysymyksiin.

Helsingissä 18.2.2011

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "AK", written over a horizontal line.

Aarne Kiviniemi

Aarne Kiviniemi
Sininauhaliitto
toiminnanjohtaja
puh.
email aarne.kiviniemi@sininauhaliitto.fi

Teemahaastattelukysymykset:

1. Tarkentava kysymys kyselylomakkeen 8. kysymyksestä , jossa vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä kehittämishankkeen merkitystä .
Minkä näistä jo valituista kolmesta merkityksistä nostaisit tärkeimmäksi ja miksi?
Kerro laajemmin perustelut valinnalle?
2. Millaisia valmiuksia Pohjanmaan vertaistukitoiminnan kehittämishanke on sinun mielestäsi tuonut mukana olevien toimijoiden vertaistyyön eri muotoihin?
3. Millaista osaamista tai ideoita ja ajatuksia on kehittämishankkeen vaikutuksesta syntynyt?
4. Millaisia haasteita sinun mielestä vertaistukitoimintaverkoston toiminnassa on ollut?
5. Pyysin tarkentamaan joitakin lomakkeen vastauksia, jotka vaativat mielestäni vielä tarkentamista.
6. Kysyin vielä niiltä, joilla oli vertaisryhmätoimintaa ryhmän toiminnasta: osallistujien määrä, toiminnan sisältö, toiminnan tulevaisuutta.